

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת בלק

קללות שמגלות אהבה

מדוע בלעם מברך את ישראל כל כך הרבה פעמים? מה הדיאלוג המתרחש בין בלעם לקב"ה? ואיך בלעם קשור לאחרית הימים?

בפרשתנו פרשת בלק, בלק בן ציפור מלך מואב, שוכר את בלעם בן בעור הרשע לקלל את ישראל. לבסוף למורת רוחו של בלק, בלעם מברך את ישראל וכל פעם בברכה נעלית יותר. כאשר נתבונן במהלך ברכותיו של אותו רשע, נוכל לראות שככל שבלק ובלעם דוחקים בה' לקלל את ישראל, כך הברכות שיוצאות מפי בלעם משובחות יותר.

במאמר שלפניכם נעסוק במבנה הכללי של ברכותיו של בלעם, מבלי להיכנס לפרטים ולפירוש הפסוקים.

הן עם לבדד ישכון

בברכותיו הראשונות, בלעם מתאר כיצד בלק קורא לו לקלל את ישראל, 'מן ארם ינחני בלק מלך מואב לך ארה לי יעקב ולך זועמה ישראל'. בתגובה מלעם אומר לבלק: 'מה אקוב לא קבה א-ל ומה אזעום לא זעם ה', אמנם בלק קרא לבלעם מארץ מרחק כדי לקלל את ישראל אך עם ישראל אינו מקולל, ה' לא קילל אותו. את טענתו זו בלעם אומר כעובדה מוגמרת ללא כל נימוק או הסבר. בפסוק הבא בלעם אומר 'הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב', עם ישראל יושב לבטח ואינו מתחשב בגויים, ממילא אין לנו כיצד להילחם בו. בסוף הברכה בלעם אומר 'תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו', בלעם מרגיש שלעם ישראל טוב ושמח, ואילו בלק ובלעם מפחדים ומרגישים חסרים, עד כדי כך שבלעם מקנא בעם ישראל.

לא ישכב עד יאכל טרף

בברכות הבאות בלק מתאמץ יותר לקלל את ישראל, הוא אומר לבלעם 'לקב אויבי לקחתיך והנה ברכת ברך', ובלעם עונה לו 'הלא את אשר ישים ה' בפי אותו אשמור לדבר'. בלק כבר מבין שהקללות לא מסתדרות כמו שצריך, אך הוא מתעקש לנסות שוב והפעם ממקום אחר. הפעם הקב"ה מגיב לבלק ביתר תקיפות: 'לא איש א-ל ויכזב ובן אדם ויתנחם', אתה מתעקש בכל זאת לקלל את ישראל, אך אני איני משנה בקלות את דעתי. 'הנה ברך לקחתי וברך לא אשיבנה', אני החלטתי לברך את ישראל ואני לא יחזיר את ברכתי. אתה מתאמץ לקלל את ישראל אך אני לא מסתכל בכלל על הפגמים שלהם 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל', והסיבה לכך היא ש'ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו' ה' איתם ומולך עליהם, לוקח עליהם אחריות כך שלא כדאי להתעסק איתם. ה' בעצמו הוציא אותם ממצרים והוא משפיע עליהם באופן ישיר, כך שאי אפשר להשפיע עליהם על ידי כוחות חיצוניים; כמו שאומר בלעם 'כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל'. בהמשך הברכה בלעם אומר 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה'. הקב"ה בחר בעם ישראל וכאשר מנסים להילחם בבחירה זו, אז הם קמים כארי להילחם באויביהם.

הצצה למבט של ה'

לאחר הברכה השנייה, בלק אומר 'גם קב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו'. כאשר בלק אומר לבלעם אולי ננסה שוב הוא אומר באופן מפתיע 'אולי יישר בעיני האלקים וקבתו לי משם'. בלק ובלעם מבינים שה' לא רוצה לקלל את ישראל כרצונם, אך הם חושבים שהסיבה לזה היא שהם, בלק ובלעם, בעצם באים לקלל את ישראל נגד דעתו של הקב"ה. בלק ובלעם חושבים שאם הם יהיו יחד עם ה', אז הוא יבחר בהם ויתן לבלעם לקלל את ישראל, משום כך בלק אומר לבלעם לנסות שוב, אולי יישר בעיני האלקים.

בברכה הקודמת בלק התעקש לקלל את ישראל, ובתגובה ה' מתעקש כנגדו. כעת כאשר בלק ובלעם מנסים לשאת חן בעיני ה' במקום עם ישראל, ה' מראה להם עד היכן אהבתו לעם ישראל מגיעה. בברכה זו ה' מספר לבלעם את גודל אהבתו לישראל וכך הוא חושף בפני בלעם את זווית ההסתכלות שלו עליהם. בברכות אלו בלעם אומר על עצמו 'מחזה שד-י יחזה', בלעם אומר שהוא רואה את המחזה של ה', את מה שה' רואה כאשר הוא מסתכל על ישראל.

את הברכה השלישית פותח בלעם בפסוק 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים'. תיאור זה מתאר שלוה ונינוחות, תיאור הדומה במקצת לברכה הראשונה, 'הן עם לבדד ישכון'. בסיום הברכה אומר בלעם, 'כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו'. בעוד בברכה הקודמת עם ישראל מתואר 'כלביא יקום וכארי יתנשא', כאשר אויביו קמים עליו; כעת כאשר ה' מתאר את השקפתו, עם ישראל

מתואר 'כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו'. כיוון שה' משגיח עליו, עם ישראל לא צריך לקום ולהילחם כלל וכלל. פסוק זה נגמר בקביעת עובדה 'מברכיך ברוך ואורריך ארור', בלעם אומר לבלק: כיוון שהקב"ה לגמרי פורס חסותו על עם ישראל, מי שקשור אליהם מצליח ומי שנגדם יאבד.

חזון אחרית הימים

כאשר הרמב"ם כותב בהלכות מלכים ומלחמות על ביאת המשיח, הוא מביא את הפסוקים הכתובים בברכתו הרביעית של בלעם. בברכה הרביעית בלעם מתאר את ימות המשיח כניצחון מוחלט של עם ישראל, 'דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישאל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת, והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר אויביו וישאל עושה חיל'. בברכה הקודמת בלעם אמר 'מברכיך ברוך ואורריך ארור' בברכה זו כתוצאה של הברכה הקודמת, כבר לא נשארים אויבים לעם ישראל. בברכה זו ה' מגלה את אהבתו העמוקה לעם ישראל, עד שכל מי שאינו חלק מעם ישראל אין לו קיום. באחרית הימים כאשר אהבת ה' אלינו תתגלה, כל העולם כולו יהיה כלול בעם ישראל ובאהבת ה' אלינו.

שנזכה לחזות בנחמת ציון וגאולת עם ישראל במהרה בימינו אמן.

שבת שלום!

בית ישיבת 'עוד יוסף חי'

